

Отже, застосування правила про витіснення міноритарних акціонерів є доцільним, оскільки цей механізм дозволяє останнім отримати еквівалент вартості фактично «мертвих» корпоративних прав, що їм належать, та зменшує ймовірність виникнення конфліктних ситуацій в АТ.

Список використаних джерел:

1) Даниленко Є. М. *Цивільно-правове регулювання викупу акцій акціонерним товариством в Україні* : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03/ НАПрН України; НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака. Київ, 2015. 20 с. 2) *Корпоративное право: Актуальные проблемы теории и практики* / под. общ. ред. В. А. Белова. Москва : Юрайт, 2009. 678 с. 3) Ломакин Д. В. *Корпоративные правоотношения: общая теория и практика ее применения в хозяйственных обществах*. Москва : Статут, 2008. 511 с. 4) Дедов Д. И. *Конфликт интересов*. Москва : Волтерс Клувер, 2004. 288 с. 5) *Рябта В. В. Захист прав акціонерів при злитті та поглинанні акціонерних товариств в Україні* : монографія. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 159 с. 6) *Кочин В. В. Squeeze-out vs ст. 41 Конституції України. Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних та сімейних прав: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. Ч. Н. Азімова та 20-річчю з дня створення каф. цив. права №2 (Харків, 29 листоп. 2019 р.)*. Харків: Право, 2019. С. 232–235. 7) *Белов В. А. Частное право. Материалы для изучения. В 3 т. Т. 1. Общая часть. Проблемы учения об абсолютных правах: учебное пособие для вузов*. Москва : Изд-во Юрайт, 2019. 738 с.

Зеліско А. В.,

доктор юридичних наук, професор кафедри цивільного права Навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника»

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ ФОРМИ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

Чинне законодавство України уже котрий рік поспіль перебуває в стані суттєвих трансформацій, в основі яких знаходяться цілі, пов'язані

із активізацією інвестиційних процесів у вітчизняній економіці. В епіцентрі зазначених змін уже тривалий період знаходиться принцип спрощення ведення бізнесу (підприємницької діяльності). І у сферу його реалізації включаються не лише відносини, пов'язані із регулюванням господарських товариств, але й інших форм, спрямованих на здійснення підприємницької діяльності з метою розподілу між її учасниками отриманого прибутку. З огляду на вказане, зазначені вище процеси ґрунтовно вплинули також і на законодавчі підходи щодо регулювання фермерських господарств (далі – ФГ).

Пройшовши на шляху свого становлення та розвитку складні зміни від форми спільної діяльності громадян до конструкції юридичної особи, ФГ, на сьогодні, знаходяться на якісно новому етапі регулювання. Ідеться про запроваджені у чинному Законі України «Про фермерське господарство» альтернативні форми їх діяльності: ФГ – юридична особа; ФГ, створене фізичною особою-підприємцем. Інноваційність підходів щодо регулювання ФГ поєднується, на жаль, із традиційною для них проблемою відсутності системної цивілістичної основи такого регулювання. У попередніх редакціях спеціального нормативного акта мала місце відсутність комплексного бачення цих господарств як форми спільної діяльності чи як юридичної особи. І аналіз чинної редакції Закону свідчить, що запропоновані форми діяльності цих господарств у його положеннях не розкриті належним чином саме із позицій правової їх сутності.

Які наслідки матиме акцентування уваги законодавця лише на сільськогосподарських аспектах функціонування ФГ? В першу чергу, означена ситуація відобразатиметься на якості та ефективності реалізації прав та обов'язків учасниками ФГ.

Ч. 4 ст. 1 Закону зазначає, що ФГ підлягає державній реєстрації як юридична особа або фізична особа – підприємець. Окрім положень цієї статті, які визначають різні установчі документи таких конструкцій (в першому випадку статут, в другому – декларація чи договір про створення ФГ), суттєвої різниці між ними чинний Закон не передбачає. У той же час, виходячи із цивілістичних основ цих конструкцій, вони кардинально відмінні. Конструкція юридичної особи, у поєднанні із характерними для неї відносинами участі між членами ФГ, дозволяє стверджувати про класичну корпоративну форму діяльності господарства. ФГ є самостійним суб'єктом із статусом юридичної особи, в основі якого знаходиться

відокремленість від своїх учасників (ідеться як про майнову відокремленість, так і про розмежування відповідальності за зобов'язаннями). Вказане визначає потребу врегулювання у статуті питань щодо правового режиму майна ФГ, корпоративних прав та обов'язків членів ФГ, питань щодо управління його діяльністю, ведення його справ, щодо вступу до юридичної особи та виходу із складу її членів тощо.

Означені питання при застосуванні альтернативної форми діяльності ФГ – ФОП постають абсолютно в іншому ракурсі. По-перше, виходячи із аналізу тієї ж ст. 4 Закону, ми можемо говорити про два види такого ФГ: створення його однією особою – ФОП; створення ФГ на основі договору між засновником (ФОП) та членами його сім'ї. В першому випадку ФОП відповідає за своїми зобов'язаннями всім своїм майном і жодних питань щодо правового режиму майна, питань управління діяльністю чи ведення справ не виникає (як правило). Стосовно ж ФГ, створеного на основі договору між засновником та членами його сім'ї, то правове регулювання такої форми ФГ відмінна від попередньої і потребує ґрунтовнішого розкриття відносин, які при цьому виникають. Очевидно, що за своєю природою такий договір є договором про спільну діяльність із визначенням вкладів учасників. Відповідно, ідеться про можливість застосування відповідних положень ЦК України щодо такого роду договорів. Таким чином, чинний Закон започатковує не лише корпоративну форму ведення ФГ, але і договірну. З позицій юридичної техніки сумнів викликає доречність застосування у чинному Законі до засновника та членів його сім'ї терміну «член ФГ», а також встановлення можливості врегулювання в договорі порядку вступу та виходу із складу такого ФГ. Оскільки це договірна форма діяльності, то засновник ФГ та члени його сім'ї є сторонами договору, який за своєю правовою природою є багатостороннім.

В основі усіх розглянутих нами форм ФГ знаходяться цивілістичні конструкції, без використання яких неможливо належним чином врегулювати відповідні відносини між учасниками ФГ: як членами юридичної особи, так і сторонами договору про спільну діяльність.

Виходячи із вищенаведеного, варто зазначити на потребі перегляду положень чинної редакції Закону України «Про фермерське господарство» з метою встановлення диференційованого правового регулювання різних цивільно-правових форм ФГ, як-от: корпоративної (із статусом юридичної особи); одноособового ФГ із статусом ФОП та договірної

форми ФГ (шляхом укладення договору про спільну діяльність між засновником та членами його сім'ї). Диференціація особливостей правового статусу означених можливих форм діяльності ФГ зумовить не лише належне здійснення прав та обов'язків їх учасниками, але й ефективність діяльності ФГ в цілому.

Anatoliy Kostruba,
*Vasyl Stefanyk Precarpathian National
University, Professor, Dr. habil.*

ISSUE OF LEGAL STATUS OF INTEGRATED CORPORATE STRUCTURES

1. Nature of an legal person has an integral component. *A legal aspect of this issue* consists in theoretical modeling of a construction which assumes certain personalized characteristics of a natural person in a result of what its individuality and independence is shaped. *Another factor of influence on a nature of a legal person is a social aspect.* Finally, *a third one, which influences a nature of a legal person, is an economic aspect.* A concentration of capital and production, combination of separate phases of production process are principle tendencies of a modern economic development and enterprises integration is one of the techniques, at which these tendencies find their manifestation. Such integrations of legal persons are performed with the goal of interests' satisfaction of a non-monetary nature.

2. It is well-known that an association of interests or of a capital of natural persons leads up to creation of a new subject of the right, which unites the elements of latter in it. A natural person transforms his/her legal standing into a new formation – legal person, through his/her personal will. Vice versa, a consolidation of several legal persons around a common goal for them doesn't create new fiction, different from a known one.

Nature of a legal person is exhausted by a transformation of exclusively individual properties of a natural person. A legal person is not able to create a new fiction individually. A transformation of an individuality of a legal person leads to a creation of solely known fiction – another legal person. This way, having a certain level of individuality, a legal person realizes his/her will of a founder. It is deprived of a personal natural will and consciousness, which